

Hockeyen om het hoofd van de bisschop

Colofon

ISBN: 978 90 8954 330 1

1e druk 2011

© 2011 Peter Hattink

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel

of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser B.V.

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Hockeyen om het hoofd van de bisschop

Peter Hattink

Inleiding

Genoten hebben wij als kind van de anekdote van “Het ei van Columbus”.

Dit verhaaltje werd in 1565 opgeschreven voor de Italiaanse historicus Girolamo Benzoni, een man die het in zijn verslaggeving over Spaans Amerika niet zo nauw nam met de werkelijkheid.

De anekdote is als volgt:

Christoffel Columbus werd na zijn eerste reis naar Amerika op een diner met enkele edellieden uitgenodigd door kardinaal Pedro González de Mendoza. Een aantal gasten vertelde Columbus dat, als hij er niet was geweest, er wel iemand anders “De Indiën” had ontdekt. Zij waren het erover eens dat de prestatie van de zeevaarder eigenlijk niet zo veel voorstelde. Columbus keek alle aanwezigen doordringend aan en verzocht hen een gekookt ei recht op tafel te zetten. Sommigen probeerden het, maar het lukte van geen kanten. Hierop nam Columbus een gekookt ei en tikte het zachtjes met de stompe kant op de tafel zodat het bleef staan. Hierbij riep de zeevaarder uit: “Het verschil, mijne heren, is dat jullie dit hadden kunnen doen, maar dat alleen ik erop gekomen ben!”

Deze verzonnen gebeurtenis is bij velen blijven hangen als: “Hoe je op een simpele manier een moeilijk probleem kunt oplossen”. Dat deze anekdote niet waar is vindt niemand interessant. Erger nog! Het beeld in het verhaaltje is zo sterk dat niemand ervanaf wil.

Een paar voorbeelden. Op het Spaanse eiland Ibiza staat in het stadje Sant Antoni de Portmany een groot standbeeld van “Het ei van Columbus”. In Nederland is “Het ei van Columbus” een initiatief van verschillende ministeries voor de Nationale Prijs voor Innovatie en Duurzaamheid.

De wereld heeft zich een beeld gevormd over de verovering van Latijns-Amerika en het Caribische gebied door Spanjaarden en andere Europeanen. Achter dit beeld leefden mensen en waren er verschijnselen die nauwelijks belicht zijn. De anekdotische verhalen uit dit boek laten zien dat zij, net zoals wij, mensen waren van vlees en bloed.

Monument “Het Ei van Columbus” te Sant Antoni de Portmany, Ibiza, Spanje

1478 Columbus was niet de eerste

De Genovees Christoffel Columbus stelde extreem hoge eisen als beloning voor het ontdekken van Azië via een westelijke zeekoers. In de aanbieding had hij: de ontdekking van het legendarische eiland Antilia met de zeven gouden steden plus de ontdekking van de rechtstreekse zeeweg naar Cipango (Japan) en Cathay (China). Een paar eisen: de levenslange en erfelijke titel “Admiraal van de Oceaan”, de titel “Onderkoning en Gouverneur” over alle gebieden die hij zou ontdekken, 10% van alle winsten tijdens het uitoefenen van zijn admiraalschap, eigen rechtspraak bij geschillen in de nieuwe gebieden plus het recht om voor het achtste deel in elke vloot te investeren in ruil voor het achtste deel van de winsten.

Deze extreme eisen veroorzaakten een discussie tussen de Spaanse vorsten. Koning Ferdinand van Aragón vond ze veel te ver gaan. Koningin Isabel van Castilië was onder de indruk van deze “macho” uit Genua, die het verbaal allemaal zo goed kon brengen. Zij was zo gecharmeerd van de ideeën van deze zelfverzekerde avonturier dat zij een deel van haar juwelen beleende om Columbus op weg te helpen. Haar echtgenoot Ferdinand zweeg en stemde dus toe.

Christoffel Columbus was ervan overtuigd dat Azië via de westelijke zeeroute veel sneller te bereiken was dan via de oostelijke weg. Hij was 100% zeker van zijn zaak en daarom stelde hij zulke hoge eisen. Volgens de geschiedenisschrijvers uit de 16de eeuw was Columbus niet uit op het ontdekken van nieuwe gebieden. Hij ging op weg naar wat hij in zijn hoofd had, en als de werkelijkheid anders was voerde hij net

zo lang argumenten aan totdat de zaak sociaal en cultureel in zijn hoofd “klopte”. Als autodidactisch zakenman van de nieuwe gebieden had hij het devies: “Spreken is zilver en zwijgen is goud”.

Het verblijf van Columbus op Madeira en de Azoren, waar hij via zijn huwelijk met de adellijke Felipa Perestrella e Moniz toegang kreeg tot alle belangrijke Portugese scheepvaartautoriteiten, heeft een grote invloed op zijn denken over de bereikbaarheid van Azië gehad. Hij hoorde van drie generaties dat er soms vreemd bewerkte houten afbeeldingen uit het westen aanspoelden. Ook hoorde hij dat er soms lijken waren aangespoeld van mensen die noch op Europeanen noch op Afrikanen leken.

Fernando, de oudste zoon van Columbus, heeft toegegeven dat zijn vader in 1480 gesproken heeft met een Spanjaard uit Huelva, die een schip had dat Atlante heette. Deze kapitein, die goederen vervoerde tussen Huelva en de Canarische Eilanden, werd op een dag in 1478 door een storm overvallen en zeventien dagen later leed hij schipbreuk op het eiland dat Christoffel Columbus later Española – nu Haïti en de Dominicaanse Republiek – zou noemen. Deze man, van wie Fernando geen naam noemt, leed twee jaar later met zijn schip opnieuw schipbreuk en spoelde met vijf man meer dood dan levend op het eilandje Porto Santo aan. Deze zeeman, die aan syfilis leed en die praktisch in de armen van Columbus is gestorven, zou zijn logboek, zijn landkaarten en zijn vaarroutes aan zijn stervensbegeleider hebben gegeven. De admiraal heeft deze documenten altijd geheim gehouden.

Pas vanaf 1535 maken de geschiedschrijvers melding van “een onbekende zeeloods”, die Columbus verteld moet hebben hoe hij naar en van Azië moest zeilen en waar hij op moest letten. Pas in 1609 wordt aan deze onbekende loods een naam gegeven: Inca Garcilosa de la Vega noemt hem in zijn “Comentarios Reales” Alonso Sánchez de Huelva en vertelt dat hij deze naam in zijn jeugd van Spaanse veroveraars heeft gehoord. Sindsdien is een discussie over het bestaan van Alonso Sánchez de Huelva opgelaaide die nog steeds voortduurt.

Als geen ander van zijn tijd had Columbus door zijn negentien jaar ervaring als zeeman in dienst van Genua en van Portugal, waarbij hij als uitersten Guinee en IJsland aandeed, inzicht in de passaatwinden op de Atlantische Oceaan. De kennis van de oostelijke passaatwinden op de breedte van de Canarische Eilanden had hij opgedaan op zijn reizen langs de westkust van Afrika. Zijn reizen naar Engeland en IJsland leerden hem dat er op deze breedte westenwinden waaiden die hem weer naar Europa konden terugbrengen. Om deze redenen koos hij de Canarische Eilanden als vertrekpunt. Op zijn eerste reis liet hij de oorspronkelijke driemaster Niña met latijnzeilen ombouwen tot een viermaster waarbij de nieuwe fokkenmast en de grote mast vierkante zeilen kregen om sneller voor de wind te kunnen varen.

Geen enkele andere zeeman van zijn tijd had een inzicht in de passaatwinden. Columbus zweeg hierover, anders zouden zijn bemanningsleden tijdens de lange reis weleens eerder naar huis terug willen.

Vlak voor het vertrek van de Canarische Eilanden riep Columbus de kapiteins van de schepen Pinta en Niña bijeen

en vertelde hen dat er op ruim 3.000 kilometer ten westen van de Canarische archipel gevaarlijke riffen en eilandjes “De ingang naar Azië” vormden. Martín Alonso Pinzón, kapitein van de Pinta, en zijn broer Vicente Yáñez Pinzón, kapitein van de Niña, waren stomverbaasd. De gebroeders Pinzón, die volgens Franse en Engelse bronnen onder leiding van de Franse zeevaarder Jean Cousin uit Dieppe in 1488 Brazilië hadden ontdekt, vroegen Columbus hoe hij dit wist. De admiraal, die wist dat de gebroeders Pinzón in “Azië” waren geweest en daar zijn voordeel mee wilde doen, haalde zijn schouders op en zweeg.

Vicente Yáñez Pinzón

De ingang naar Azië werd op de eerste reis niet aangedaan omdat Columbus te noordelijk voer. Op de tweede reis in november 1493 leidde Columbus zijn vloot vlotjes langs en tussen de riffen en eilandjes naar Cuba. Hij noemde deze riffen en eilanden “De archipel van de 11.000 maagden”, die nu de Maagdeneilanden worden genoemd. De bemanning was

hoogst verbaasd over zijn vakkundige kennis van dit gebied en begon hem te zien als een zeeman met profetische kennis. Op de vraag van enkelen of hij hier eerder was geweest glimlachte Columbus zwijgend.

Het dagboek van Columbus meldt op 13 december 1492 een expeditie die een dag tevoren een gebied op Española onderzocht: “Ze zagen zelfs twee jonge vrouwen die net zo blank waren als in Spanje”. Tijdens de tweede en derde reis werden ook blanken onder de indianen gezien. Op de tweede reis zag een boogschutter op jacht in het zuiden van Cuba drie blanke mannen met baarden, die een soort witte pij aanhadden. De Spanjaard dacht eerst dat het paters waren van de Orde van de Heilige Drievuldigheid, maar toen hij op hen af kwam vluchtten zij in paniek. Tijdens de derde reis van Columbus werden blanken gerapporteerd die op de Venezolaanse kust Paria woonden. Hierover melden de kroniekschrijvers: “Het waren allervriendelijkste mensen die ons ontvingen alsof zij ons al van vroeger kenden.”

Columbus heeft deze verhalen over blanke indianen altijd zwijgzaam aangehoord.

Na de ontdekking van Guanahaní op 12 oktober 1492 nam Columbus een aantal indianen van dat eiland mee en ondervroeg hen uitentrueren over een berg die Montecristi heette. Hij legde geduldig uit dat deze berg een conische vorm had alsof het een liggende dromedaris was en dat er vlakbij een goudmijn moest zijn. De indianen noemden deze streek Cibao en Columbus rede-

Blanke indianen

neerde dat dit in hun taal Cipango, dus Japan, moest zijn. Groot was Columbus' vreugde toen hij op 4 januari 1493 de berg Montecristi zag van het eiland dat hij Española zou noemen. Toen wat later de goudmijn werd ontdekt was hij ervan overtuigd dat hij in Japan was.

De bemanningsleden vroegen Columbus hoe hij aan de informatie kwam van de berg Montecristi in de vorm van een liggende dromedaris en de goudmijn in de buurt. De admiraal keek peinzend voor zich uit en deed alsof hij van niets wist.

Op een strategische plaats op Española, waarvan Columbus vermoedde dat er een voorraad mineralen in de grond zat, gaf de admiraal zijn mannen de opdracht de versterking "Santo Tomás" te bouwen. Bij het aanleggen van de fundering werd een "strooien nest" met vier stenen kanonskogels gevonden. Deze kogels konden zo gebruikt worden voor de tien middeleeuwse bombardakanonnen van Columbus' lievelingsschip Niña.

De zeevaarder uit Genua deed alsof hij zeer verbaasd was maar zweeg hierover in alle talen.

Het eiland Guadalupe, dat op 4 november 1493 werd ontdekt, leverde voor de Spanjaarden een grote verrassing op. In een dorpje werd een ijzeren stoofpot gevonden waarin een menselijke nek lag te koken. De indiaanse bewoners kenden geen metalen.

Op de vraag van sommige bemanningsleden of de stoofpot uit Spanje afkomstig kon zijn gaf Columbus geen antwoord.

Christoffel Columbus gaf zijn broer Diego in december 1493 de opdracht om een paar eilanden voor de kust van Venezuela en de kust van het vasteland zelf te onderzoeken. De admiraal gaf Diego precieze aanwijzingen hoe hij moest varen en dat hij goed moest uitkijken naar parelgronden. Diego kwam een paar maanden later zo overladen met parels terug dat Christoffel Columbus eind 1494 voor een korte tijd zelf naar dit gebied ging en daar een grote hoeveelheid insloeg. Deze laatste reis heeft Columbus nooit gerapporteerd en de Spaanse vorsten waren zeer ontstemd toen dit verhaal via bemanningsleden uitlekte.

Toen Jamaica in 1494 in zicht kwam om ontdekt te worden sprak Columbus de volgende woorden: “Mijne heren, ik wil jullie nu meenemen naar de plaats van waaruit een van de drie koningen is vertrokken om Christus te vereren. Deze plaats heet Saba.” De bemanning hoorde van de inwoners dat het eiland Soba werd genoemd. Hierop antwoordde Columbus dat zij de naam niet goed uitspraken en dat Saba de correcte naam was.

Wetenschappers zijn het er nog steeds niet over eens of Christoffel Columbus in de 15de eeuw de eerste Europeaan is geweest die Amerika heeft ontdekt. Op Cuba bestond in die tijd onder de Taino's een legende dat er lange blanken met baarden, goden afkomstig uit de zee, het eiland hebben bezocht. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de blanken, die op de reizen van Columbus in Amerika zijn gezien, nazaten waren van Alonso Sánchez de Huelva en zijn bemanning, want de oudsten zouden niet ouder zijn geweest dan pubers. De vondst van de stenen kanonskogels op Española en van de ijzeren stoofpot op Guadalupe duiden op de aanwezigheid van mensen uit het Iberische Schiereiland.

Columbus heeft geen gebruik kunnen maken van de kennis van de gebroeders Pinzón over de zeeweg naar “Brazilië”, want Martín Alonso Pinzón, kapitein van de Pinta, ontpopte zich tijdens de reis als een rivaal van de admiraal, die zelf met de eer van de ontdekking van Azië wilde strijken. Op 6 oktober 1492 stelde Martín Alonso Pinzón Columbus voor om vanaf die dag Z.W.t.W te sturen omdat men dan eerder in Japan aan zou komen. Columbus bleef de westelijke koers volgen en de gebroeders Pinzón kwamen in opstand: zij dreigden met een muiterij. Columbus, die geen ruzie wilde, onderhandelde en de gebroeders Pinzón, die naar huis wilden, hielden zich gedeisd. Varend voor de kust van Cuba op 21 november 1492 ging Martín Alonso Pinzón er zonder toestemming van Columbus vandoor omdat hij van een indiaan had gehoord dat Japan, waar het goud voor het oprapen lag, vlakbij was. Op 6 januari 1493 voegde Martín Alonso Pinzón zich weer bij Columbus op het eiland Española en maakte excuses. Tot grote verbijstering van Columbus hadden alle bemanningsleden van Martín Alonso goudklompjes bij zich. Christoffel beklagde zich hierover in zijn logboek, slikte en zweeg.

De plaats van de Maagdeneilanden, de plaats en naam van de Montecristi op Española plus de goudmijn in de buurt, de parelgronden in Venezuela en de anekdote op het eiland Saba duiden op voorkennis van Columbus. Die kennis zou dan afkomstig moeten zijn van Alonso Sánchez de Huelva.

Het schip Atlante van Alonso Sánchez de Huelva had twintig bemanningsleden toen het in 1478 schipbreuk leed op de noordkust van Española. De Spanjaarden werden als goden behandeld omdat zij blank waren, langer waren dan de in-

dianen en omdat zij baarden hadden. Aan vrouwen hadden de Spanjaarden geen gebrek. De voor hen goedaardige vorm van syfilis, waaraan de inheemse bevolking leed, was op den duur fataal voor de Europeanen. De indiaanse mannen hielpen bijna twee jaar lang bij het repareren van het schip. Alonso Sánchez de Huelva tekende kaarten van de omgeving en schreef de vaarroutes op die de indianen hem vertelden.

Alonso Sánchez de Huelva

Voor de bewoners van de Zuid-Spaanse stad Huelva is hun stadsgenoot Alonso Sánchez de Huelva de eerste Europeaan die Amerika heeft ontdekt. Zij eren hem met een standbeeld in de stad, een onderwijsinstelling en een park zijn naar hem genoemd en de reddingsboot in de haven draagt zijn naam.

1486 Vlaming kreeg voor Columbus kans Amerika te ontdekken

Voordat Christoffel Columbus de Spaanse vorsten voor zijn reis op kosten van de Spaanse staat benaderde had hij het geprobeerd bij Jan II, de koning van Portugal. In die tijd was Portugal weer in de greep van de “Legende van Cibola” uit de achttiende eeuw. Volgens deze legende zouden door de komst van de islam zeven bisschoppen met leden van hun congregaties vanuit Lissabon zijn vertrokken naar een eiland in het westen waar zij op “Antilia” zeven steden van goud stichtten.

Koning Jan II van Portugal luisterde aandachtig naar het verhaal van Columbus maar wees in 1484 de eisen af. De Portugese vorst vond Columbus een arrogante zeevaarder en knoopte de informatie over de westwaartse zeeweg naar Azië in zijn oren. De Portugese vorst gaf in 1486 de Vlaming Ferdinand van Olmen, in Portugal Fernão d’Ulmo genoemd, de kans om via het westen Antilia te ontdekken op onder meer de volgende condities: “Hij zal kapitein worden van alle door hem ontdekte landen, met alle inkomsten en rechten, inclusief de strafrechtspraak met de macht tot het veroordelen tot de wurgpaal en het opleggen van andere straffen.”

Volgens de overeenkomst tussen de Portugese koning en de Vlaming zou Ferdinand van Olmen in het voorjaar van 1487 moeten vertrekken. In juni van datzelfde jaar is Ferdinand van Olmen nog niet vertrokken; daarna verdwijnt zijn naam uit de geschiedenis. Men neemt aan dat hij óf niet is vertrokken óf op zijn reis door een schipbreuk om het leven is gekomen.

1488 Fransman ontdekte Amerika voor Columbus

De Fransen zijn er nooit in geslaagd om Jean Cousin uit Dieppe op de wereldranglijst van de Europese ontdekkers van Amerika te krijgen.

Jean Cousin voer in 1488 met een Normandisch schip via de Azoren naar Afrika. Op deze boot monsterden de Spaanse gebroeders Vicente Yáñez en Martín Alonso Pinzón aan. In 1489 wilden noch Spanje, noch Portugal het verhaal geloven. De documenten over deze Franse ontdekking van Amerika zijn verloren gegaan toen in 1694 een Nederlandse en Engelse vloot het oude stadsgedeelte van Dieppe vernietigden.

1500 Spanjaard ontdekte Brazilië

Vast staat dat de Spanjaard Vicente Yáñez Pinzón op 26 januari 1500 voet heeft gezet in Brazilië. Ondanks zijn ontdekking kon Pinzón deze niet voor Spanje opeisen omdat dit gebied volgens het Verdrag van Tordesillas toebehoorde aan Portugal.

De Portugezen leren dat Brazilië op 22 april 1500 is ontdekt door de Portugees Pedro Álvares Cabral.

Pedro Álvares Cabral

1493 De streber Columbus

Het hart van matroos Juan Rodrigo Bermejo in het kraaiennest van het schip La Pinta klopte op 12 oktober 1492 om 2 uur 's nachts in zijn keel. Zag hij het goed? Waren dat rotsen die door de opkomende maan werden beschenen? Trillend van emotie keek hij nog eens goed. Waarachtig! Hij zag land!

“TIERRA! TIERRA! TIERRA!” schreeuwde hij uit volle borst.

Kapitein Martín Alonso Pinzón stoof het dek op en keek in de richting waarnaar Juan Rodrigo Bermejo wees. Hij zag land! “Vuur een kanonschot af!” beval de kapitein.

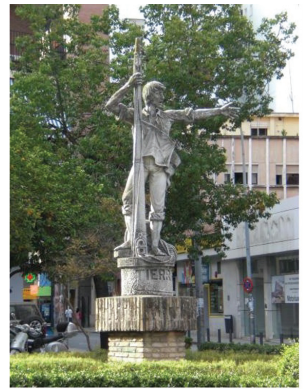
Dolgelukkig was Juan Rodrigo Bermejo, die onder de naam Rodrigo de Triana de geschiedenis is ingegaan. Hij was de eerste die op de vloot van Christoffel Columbus Azië had gezien en zijn kapitein had zijn waarneming met een kanonschot bevestigd.

Columbus op het achterliggende schip “Santa María” was eveneens dolblij. Hij riep tegen kapitein Martín Alonso Pinzón dat hij bij thuiskomst 5.000 maravedi's zou krijgen. “Ik heb gelijk! Eindelijk is Azië via de westwaartse zeereis in zicht gekomen”, lachte Columbus en hij vroeg zich af of dit land nu Cipango – Japan – of Cathay – China – zou zijn.

Diep in zijn hart dankte Columbus God dat Rodrigo de Triana had bevestigd wat hij op de avond van 11 oktober om 10 uur – één uur voordat de maan opkwam – had gezien. In de verte had hij een paar keer een lichtje – alsof het een

kaarsvlammetje was – waargenomen. Hij had andere bemanningsleden gevraagd of zij het ook konden zien, maar alleen Pedro Gutiérrez, Hoofd Civiele Dienst van koning Ferdinand, had gezegd dat hij ook een lichtje had gezien. “Deze getuigenis van Pedro Gutiérrez komt mij goed van pas”, bedacht Columbus.

Columbus schreef in zijn dagboek over het lichtje: “Het schijnsel was zo vaag dat ik het inderdaad niet als een duidelijk bewijs van ontdekt land mocht beschouwen.” Na de beschrijving van de opkomende maan en het kanonschot van La Pinta, het afgesproken teken voor “Land in Zicht”, noteerde Columbus: “Ik ben nu tot de overtuiging gekomen dat het licht dat ik eerder heb gezien een teken van God was en dat dit de eerste duidelijke aanwijzing van land was. Toen wij bij La Pinta, die altijd vooruit voer omdat ze veel sneller zeilde, samenkwamen, hoorde ik dat het Rodrigo de Triana, een zeeman uit Lepe, was die het land het eerst had gezien.”

Standbeeld Rodrigo de Triana

Rodrigo de Triana herinnerde zich met genoegen dat er op 9 en 10 oktober bijna een muiterij was uitgebroken. De bemanningen van de drie schepen wilden naar huis, want zij hadden al dagen gevaren zonder land te zien. Zijn kapitein en diens broer Vicente Yañez Pinzón, kapitein van het andere schip “La Niña”, hadden Columbus een ultimatum gesteld: “Nog drie dagen varen en als wij dan nog geen land hebben gezien gaan wij huiswaarts!” Columbus had dit geaccepteerd maar bleef erop hameren dat zij goed moesten

denken aan alle rijkdommen die straks in Azië voor het op-
rapen lagen. Bovendien zei hij dat het eerste bemanningslid
dat land zag een zijden wambuis van hem zou krijgen en dat
koning Ferdinand en koningin Isabel deze man jaarlijks een
uitkering van 10.000 maravedi's zouden toekennen.

Groot was de teleurstelling van Rodrigo de Triana toen
Columbus hem zei dat dit geld hém toekwam, omdat hij
de avond tevoren een lichtje had gezien op de kust van het
eiland dat de inboorlingen Guanahani¹ noemden, een van
de Bahama-eilanden op 800 kilometer ten zuidoosten van
Florida. Ook kon Rodrigo naar zijn zijden wambuis fluiten.
Protesten van Rodrigo de Triana haalden niets uit want
Pedro Gutiérrez, de hofmeester van de koning, bevestigde
dat ook hij het lichtje had gezien.

Experts hebben berekend dat het schip van Columbus op
de avond van 11 oktober – toen hij rond een uur of tien
een lichtje zag – tussen de 40 en 80 kilometer van een van
de Bahama-eilanden verwijderd was. In die tijd brandden
de bewoners als het donker was vuren op de kliffen van
de kust om de insecten uit hun hutten te houden. Ruth
Malvin, een Amerikaanse bewoonster van een van de
Bahama-eilanden, heeft bevestigd dat deze vuren 's nachts
vanaf een afstand tot 28 mijl, – 45 kilometer – zichtbaar
zijn. Sommige geleerden gaan ervan uit dat Columbus de
vuren heeft kunnen zien. Anderen menen dat Columbus
en Gutiérrez de lichtjes zagen als een bijverschijnsel van
langdurig turen en dat de beroemde zeevaarder dit verhaal

---

1 Guanahani: Columbus doopte het eilandje dat hij voor het eerst zag El
Salvador. Jarenlang heeft men gedacht dat dit het eilandje Watling was. Te-
genwoordig gaan de geleerden ervan uit dat dit Samana Cay is geweest.